

การสร้างสรรคการสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองปุมานทวารวดี
เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร”

**The Creation of a Light And Sound Entertainment “Maungpurana
Dvaravati Raunglao Vithichon Donglakhon**

ธีรตา นุ่มเจริญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Theerata Numcharoen

Phranakhon Rajabhat University, Thailand

E-mail : Theerata.n@pnru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรคการสดงและเพื่อศึกษากระบวนการจัดการการสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองปุมานทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ของคนในชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน และการสนทนากลุ่มของชาวบ้านดงละคร การสังเกตจากการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาประวัติความเป็นมาและสรุปเป็นอัตลักษณ์ของเมืองโบราณดงละครและการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักแสดงและผู้ชมการสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองปุมานทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร โดยใช้แบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างสรรครูปแบบการสดงประกอบแสง สี เสียง ชุดนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางการสร้างสรรค โดยใช้ทฤษฎีนาฏยประดิษฐ์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์และแนวคิดเกี่ยวกับการสดงประกอบ แสง สี เสียง มีขั้นตอนการสร้างสรรค 7 ขั้นตอน บทการสดง นำโดยนำข้อมูลจากการศึกษาประวัติความเป็นมา เรื่องเล่า ตำนานโบราณสถาน สถานที่สำคัญ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ ที่มาเรียบเรียงเป็นบทละครตามรูปแบบการจัดทำบทการสดง แสง สี เสียง แบ่งออกเป็น 4 องค์มาจากข้อมูลมาเรียบเรียงเป็นบทละครตามรูปแบบการจัดทำบทการสดง แสง สี เสียง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 แหล่ง

วัฒนธรรม เมืองโบราณทวารวดี องค์ที่ 2 ตำนานแว่วเสียงมโหรีปี่พาทย์ ตำนานเมืองลับแล องค์ที่ 3 วัฒนธรรม
เก่าแก่สืบสานประเพณีท้องถิ่น และองค์ที่ 4 แหล่งความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

2. กระบวนการจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร” มี
กระบวนการในการจัดการ ดังนี้ ขั้นตอนการเตรียมการจัดการแสดง ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนการแสดงจริง และขั้นตอนการ
ประเมินการสร้างสรรค์

คำสำคัญ : การแสดงประกอบแสง สี เสียง; อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม; เมืองโบราณดงละคร

Abstracts

This research aims to create a performance with light and sound in the “Muang Purana Dvaravati Raunglao Vitichon Dong Lakhon” and to study the process of management of light and sound performances on the “Muang Purana Dvaravati Raunglao Vitichon Dong Lakhon” . It is mixed Method research which includes both qualitative research, collecting data from related document studies, in-depth Interview of people in the community, village philosophers, government and private sector officials to support and a group discussion of the villagers of Dong Lakhon. The Observation from field survey and field study, carry all the data to study and content analysis to find the history and summarize as the identity of the ancient city of Dong Lakhon. The quantitative research satisfies the actors and the audience for the performances with light and sound, the Muang Purana Dvaravati Raunglao Vitichon Dong Lakhon, was analyzed by using a questionnaire and the data were analyzed by computer processing using a packaged program.

The results showed that

1. The creation of a light and sound entertainment in this set. The researcher has a creative approach by using Suraphon Wirunrak's theory of Choreography and the concept of light and sound performance with 7 creative steps. The script of the performance with light, sound, and sound the “Muang Purana Dvaravati Raunglao Vitichon Dong Lakhon” , is led by taking information from the study of history, narratives, legends, ancient sites, landmarks, traditions and important cultures as well as natural resources that came to be compiled into a play according to the style of the script for the light, color and sound performance. Divided into 4 acts from the information and compiled into a play according to the style of the light, color and sound performance, which consists of 4 acts, namely Act 1, Cultural Sites, Mueang Purnadvaravati Act 2, the legend of the sound of Mahori Piphat The legend of the secret city, Act 3, the old culture inheriting local traditions, and Act 4, the source of abundance with natural assets.

2. The process of organizing a performance with light, sound, and sound series, “ Muang Purana Dvaravati Raunglao Vitichon Dong Lakhon” , has the following management processes: step by step real show stage and creative assessment stage.

Keywords: Light and Sound Entertainment, Cultural Identity, Muang Purana Dong Lakhon

บทนำ

การสร้างสรรคานาฏศิลป์ เกิดจากความต้องการพัฒนารูปแบบและองค์ประกอบของการแสดงต่าง ๆ ให้สามารถดำรงอยู่ภายใต้บริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย และความต้องการให้เกิดความมั่งคั่งทางด้านทางศิลปวัฒนธรรมอันแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองในชาติ จนเกิดเป็นวิวัฒนาการรูปแบบการแสดงที่มีความหลากหลายตามลักษณะของความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและสภาพสิ่งแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นอันจะเป็นตัวกำหนดลักษณะนาฏศิลป์ในแต่ละท้องถิ่นนั้น ๆ จึงเกิดเป็นนาฏยสร้างสรรค์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นาฏยประดิษฐ์ ซึ่งเป็นการทำงานที่ครอบคลุมปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรีเพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญ ในการทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่งสมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 225) การสร้างสรรคานาฏศิลป์สามารถกระทำได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การสร้างสรรค์เป็นชุดการแสดง รำ ละคร เพื่อตอบสนองความต้องการของนาฏศิลป์ผู้สร้างงานหรือในปัจจุบัน นาฏศิลป์ถูกนำมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นสื่อกลางในการเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรม ให้ผู้ชมเกิดความรู้ความเข้าใจและยังได้รับความเพลิดเพลินในการชมอันเป็นการบูรณาการสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รูปแบบการแสดงที่เรียกว่า การแสดงประกอบแสง สี เสียง อันประกอบไปด้วยการแสดงที่หลากหลายรวมอยู่ในการแสดงชุดเดียว

การแสดงประกอบแสง สี เสียง (Dramatic Light and Sound Show) ในประเทศไทยมีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 เกิดขึ้นจากกรมศิลปากรร่วมกับกองทัพเรือจัดแสดงขึ้นที่วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร ตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และต่อมาเมื่อผู้ให้ความสนใจ ทำให้การแสดงประเภทนี้เป็นที่แพร่หลายมากขึ้น และมีการจัดขึ้นอีกหลายแห่งจนถึงปัจจุบัน ลักษณะเด่นของการแสดงแสง สี เสียง คือ เป็นการแสดงซึ่งเน้นความยิ่งใหญ่ตระการตาของระบบแสง สี ดนตรีและเสียงประกอบ โดยส่วนมากมุ่งเน้นการนำเสนอเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภาพลักษณ์ วัฒนธรรมวิถีความเป็นอยู่ และประเพณีของชุมชนนั้น ๆ เป็นหลัก โดยอาศัยบทประพันธ์และมีผู้บรรยายถ่ายทอดเรื่องราวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยใช้สถานที่ที่สำคัญต่าง ๆ เป็นฉากประกอบการแสดง ซึ่งทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงความจริงผสานกับจินตนาการ ทำให้เกิดความเข้าใจและอรรถรสในการฟังและชม ในปัจจุบันมีแหล่งโบราณสถานที่นิยมจัดให้มีการแสดงประกอบแสง สี เสียงอยู่หลายแห่ง

เมืองโบราณดงละคร ตั้งอยู่ในตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นพื้นที่บริการวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร สาขาวิชานาฏศิลป์และการละคร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้รับงบประมาณโครงการศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ในปี 2562 ซึ่งเมืองโบราณดงละครนี้ เป็นโบราณสถานแห่งหนึ่ง จากหลักฐานพบว่าเป็นเมืองเก่าสมัยทวารวดี ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่

75 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2478 ลำดับที่ 12 แต่เดิมชาวบ้านเรียกเมืองนี้ว่าเมืองลับแล มีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับเมืองลับแล และบางแห่งกล่าวว่า ในเวลากลางคืนจะได้ยินเสียงดนตรีวงมโหรีแว่วมาจากในเมืองกลางป่า คล้ายกับว่ามีการเล่นละครในวัง จึงเรียกว่าดงละคร หมายถึงมาเล่นละครในดง ส่วนอีกแห่งก็กล่าวว่า เดิมเมืองนี้น่าจะเรียกว่า ดงนคร หมายถึงนครที่อยู่ในดง แต่นานเข้าจึงเรียกเพี้ยนกลายเป็น ดงละคร ซึ่งจากตำนาน ความเชื่อ และความเป็นโบราณสถาน นอกจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทำให้เมืองโบราณที่เป็นที่น่าสนใจแล้ว ชุมชนเมืองโบราณดงละครแห่งนี้ ยังมีอัตลักษณ์ทางประเพณีและวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติที่น่าใจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ พิษณุไพร มะยงชิด มะปรางหวาน ผลไม้ขึ้นชื่อของเมืองดงละคร ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่นและอัตลักษณ์ของชุมชนดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก จึงมีความสนใจทำวิจัยสร้างสรรค์โดยใช้นาฏศิลป์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารเรื่องราวของเมืองโบราณดงละครให้ออกมาในรูปแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โบราณสถาน และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นของเมืองโบราณดงละคร เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการเผยแพร่เรื่องราวดังกล่าวให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศได้ทราบถึงความสำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างสรรค์การแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร”
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร”

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาประวัติศาสตร์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองโบราณตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก เพื่อสร้างสรรค์การแสดงประกอบ แสง สี เสียง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งมีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ของคนในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน เจ้าหน้าที่จากภาครัฐ และภาคเอกชนที่ให้การสนับสนุน และการสนทนากลุ่มของชาวบ้านดงละครและการสังเกตจากการลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม(Field Study) เพื่อศึกษาถึงเรื่องประวัติความเป็นมาเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์และสรุปเป็นอัตลักษณ์ของเมืองโบราณดงละคร และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักแสดงและของผู้ชมการแสดงประกอบแสง สี เสียง

ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร โดยใช้แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การคัดเลือกพื้นที่วิจัยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposeful random sampling) ตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ด้วยเหตุผล สำคัญคือ เป็นพื้นที่ให้บริการของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามลักษณะของการให้ข้อมูลทางด้านวิจัย ประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนดงละคร คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คือ นักปราชญ์หรือผู้รู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนดงละครเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และประวัติความเป็นมาของชุมชนดงละคร จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนดงละคร 2) ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์การแสดง ได้แก่ ผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้มีภูมิรู้ทางทุนวัฒนธรรมของชุมชนดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ที่อาศัยอยู่ในชุมชนดงละครเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม และประวัติความเป็นมาของชุมชนดงละคร จำนวน 5 คน และกลุ่มที่ตรวจสอบด้านสร้างสรรค์การแสดงประกอบ แสง สี เสียง คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ดนตรี และการละคร จำนวน 5 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มประชากร คือ ผู้ชมที่เข้าร่วมชมการแสดงประกอบ แสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการคัดเลือกหรือการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ในระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้เท่ากับ 200 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง 2. แบบสนทนากลุ่ม และ 3. แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการนำเสนอข้อมูล ผู้วิจัยใช้กระบวนการในการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้อาจำแนกแยกประเด็นตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และตรวจสอบความถูกต้อง การจัดการข้อมูล นำข้อมูลที่ได้อาลดทอนข้อมูล (data reduction) เพื่อกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่ทำการศึกษาวิจัยจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษาวิจัย เพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยการตีความ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดรูปแบบการแสดงข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) นำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาจัดเรียงหมวดหมู่ตามลำดับขั้นตอน เพื่อตอบความมุ่งหมายของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาสร้างสรรค์เป็นการแสดงประกอบ แสง สี เสียง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้กำหนดการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์ โดยหาค่า Mean ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนดงละคร

1.1 ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น เรื่องเล่า/ตำนาน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เชื้อชาติ อาชีพ/การดำรงชีวิตและทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ของชุมชนดงละคร จากเอกสารหลักฐานทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม

1.2 วิเคราะห์และสังเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนดงละคร จากการถอดบทเรียน

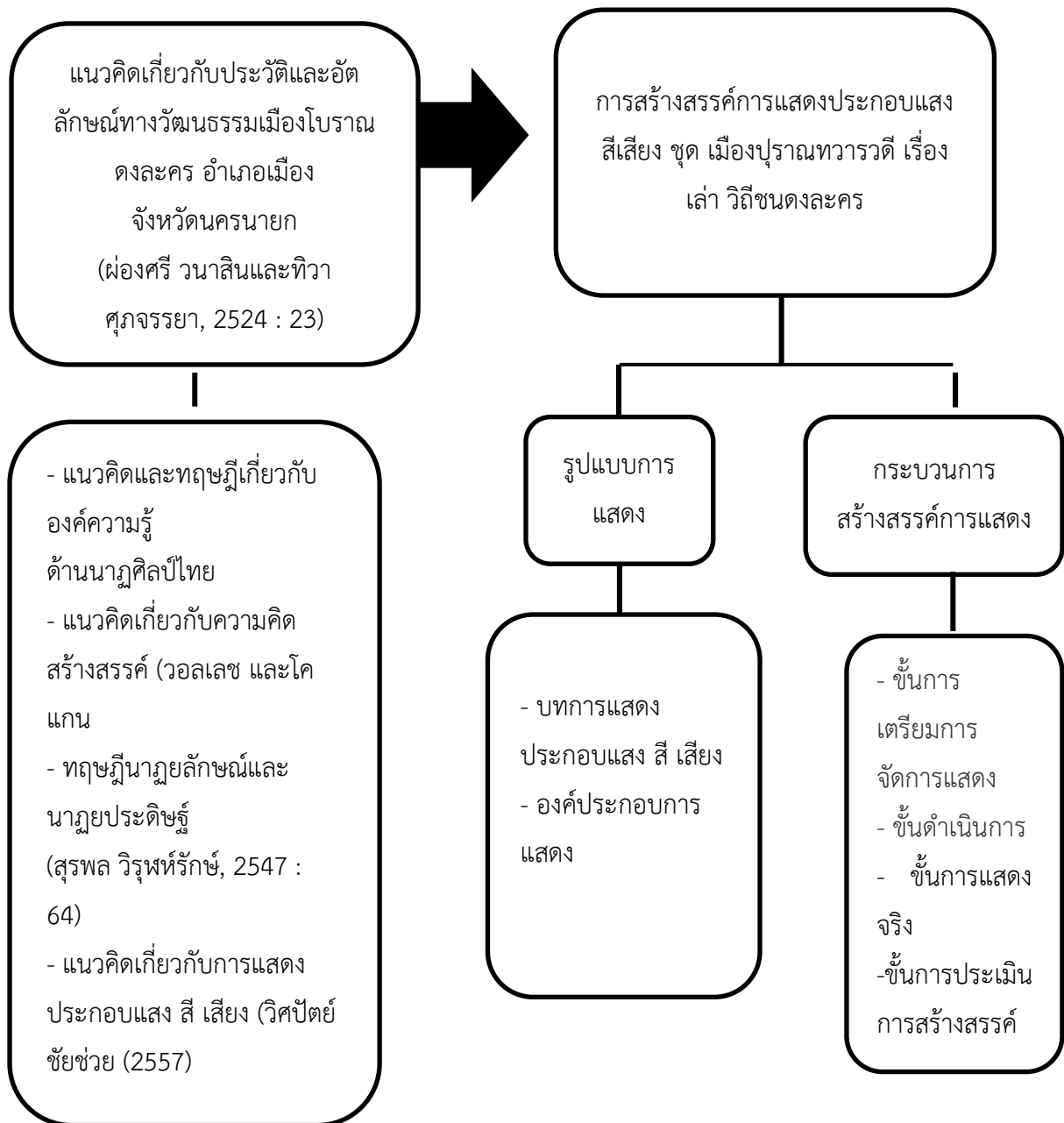
1.3 สรุปผลการรวบรวมอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนดงละคร และการคัดเลือกอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร ใช้ทฤษฎีนาฏยลักษณ์และนาฏยประดิษฐ์และแนวคิดรูปแบบการสร้างสรรค์การแสดงประกอบ แสง สี เสียง นำเสนอนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากอัตลักษณ์ท้องถิ่นต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านดนตรีและนาฏศิลป์และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอการแสดงต่อสาธารณชนบนพื้นที่เมืองโบราณดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายกและประเมินผลการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการวิจัยและจัดทำรูปเอกสารรูปเล่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชน

ดงละคร

การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุดนี้ ผู้วิจัยมีแนวทางการสร้างสรรค์ โดยใช้ ทัศนศึกษาประวัติศาสตร์ของสุพรรณบุรี วิถีชีวิตและแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงประกอบแสง สี เสียง ซึ่งอธิบายขั้นตอนการสร้างสรรค์ ได้ ดังนี้

1) การคิดให้มีนาฏศิลป์

การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงประกอบ แสง สี เสียง เกิดจากการความต้องการของชุมชนในตำบล ดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ที่จะนำเสนอเรื่องเล่า ตำนานของเมืองโบราณดงละคร ผ่านการแสดง สร้างสรรค์ สื่อสารให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจในประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

2) กำหนดความคิดหลัก

ความคิดหลักของการแสดงประกอบแสง สี เสียง คือ การสังเคราะห์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ ตำบลดงละคร รวมทั้งจุดเด่นของพื้นที่ตำบลดงละคร มาพัฒนาให้เกิดเป็นศิลปะการแสดงบอกเล่าเรื่องราวด้าน ประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณดงละคร วัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ ตลอดจนการนำเสนอ ทรัพยากรธรรมชาติหรือของของดีของตำบลดงละคร

3) การประมวลข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการศึกษา เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของตำบลดงละคร จาก เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการจัดการประชุม การสนทนากลุ่ม และการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พื้นที่ตำบลดงละคร และนำข้อมูลที่ได้มาประมวลข้อมูล มาวิเคราะห์แยกเป็นประเด็นที่สำคัญ

4) การกำหนดขอบเขต

จากการประมวลข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลทั้งหมดมานำเสนอต่อตัวแทนชุมชนดงละคร เพื่อ คัดเลือกข้อมูลที่สำคัญกำหนดเป็นขอบเขตในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบการแสดง ซึ่งจากการประชุมได้ ข้อสรุปของขอบเขต ดังนี้

4.1) ขอบเขตด้านเนื้อหาในการจัดทำละคร ได้แก่ เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมือง โบราณดงละคร เรื่องเล่า ตำนาน เกี่ยวกับที่มาของชื่อดงละคร ประเพณีแห่ข้าวพันก้อน และทรัพยากรธรรมชาติ ของท้องถิ่น ได้แก่ ดอกบุนนาค มะยงชิดและ มะปรางหวาน

4.2) ขอบเขตด้านนักแสดง นักแสดงในการแสดงประกอบแสง สี เสียง กำหนดเป็นเด็กและ คนในชุมชนดงละครเป็นหลัก

4.3) ขอบเขตเวลาในการแสดง กำหนดความยาวของการแสดงตามหลักของการแสดง ประกอบแสง สี เสียง คือ 45 นาที และเนื่องจากผู้แสดงเป็นเด็กและผู้สูงอายุที่ไม่เคยแสดงมาก่อน

5) กำหนดรูปแบบ

รูปแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง เป็นการแสดงในรูปแบบการแสดงประกอบ แสง เสียง (Dramatic light & sound) ซึ่งเป็นการแสดงเรื่องราวอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตำบลดงละคร อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก โดยนำเสนอผ่านเทคนิคการใช้แสง สี เสียง ประกอบกับการใช้สถานที่เมืองโบราณดงละครเป็นฉากใน มีรูปแบบการแสดงอื่นๆ ประกอบ ดังนี้

- 5.1) การแสดงละคร ซึ่งใช้ประกอบการเล่าเรื่อง โดยใช้ท่าทางตามธรรมชาติในการแสดง
- 5.2) การแสดงจินตลีลาประกอบการบรรยายระหว่างการดำเนินเรื่อง
- 5.3) การแสดงระบำเพื่อขยายความในบทละคร
- 5.4) การแสดงกลองยาวซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้าน

6) การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ

การกำหนดองค์ประกอบของการแสดงประกอบ แสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่อง เล่า วิถีชนดงละคร ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการแสดงจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจกำหนดเป็นองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

- 6.1) เครื่องแต่งกาย แบ่งออกตามลักษณะของการแสดง คือ
 - เครื่องแต่งกายนักแสดงระบำ เป็นเครื่องแต่งกายที่ประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามชุดการแสดงที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น
 - เครื่องแต่งกายนักแสดงที่ได้รับบทบาทเป็นคน เป็นเครื่องแต่งกายที่หาได้ง่าย ที่มีอยู่แล้ว สามารถนำมาใช้ในการแสดงได้ เครื่องแต่งกาย

- 6.2) เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดงเพลง คือ เพลงประกอบการแสดงที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับการแสดงสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้น ทำนองเพลงร่วมสมัยบรรเลงประกอบ และเพลงที่สื่อถึงการแสดงท้องถิ่น

- 6.3) อุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง ประกอบด้วย ตุ๊กตาห่อผ้าเป็นเด็กทารกและห่อผ้าสำหรับเป็นห่อทองจำนวน 2 ห่อ พานใส่ข้าวสำหรับขบวนแห่ ดอกไม้ ธูป เทียน โต๊ะตั้งเครื่องบวช อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดงเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของดงละคร ซึ่งได้แก่ ดอกบุนนาค ผลมะยมชิดมะปรางหวาน ไม้สอย ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่จำลองขึ้นมาให้มีลักษณะคล้ายกับของจริง ส่วนฉากในการแสดงเป็นฉากพื้นที่บริเวณเมืองโบราณดงละคร

7) การออกแบบนาฏศิลป์

เมื่อผู้วิจัยได้วางแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร ตามหลักนาฏยประดิษฐ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำมาสร้างเป็นบทละครและกำหนดองค์ประกอบในการแสดง ดังนี้

7.1) บทละคร

บทการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร” ผู้วิจัยได้ประพันธ์บทการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุดนี้ จากการศึกษาประวัติความเป็นมา เรื่องเล่า ตำนาน โบราณสถาน สถานที่สำคัญ ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญ ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของชาวตำบลดงละครและนำมาเรียบเรียงเป็นบทละครตามรูปแบบการจัดทำบทการแสดง แสง สี เสียง ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ ได้แก่

องค์ที่ 1 แหล่งวัฒนธรรม เมืองโบราณทวารวดี

กล่าวถึงประวัติศาสตร์ของเมืองโบราณดงละคร ที่ปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยทวารวดี โดยเป็นการเล่าเรื่องผ่านตัวละครประกอบมีคำบรรยาย จำลองเหตุการณ์ที่ชาวเมืองเดินทางสู่ศาสนสถานเพื่อประกอบพิธีบูชา และมีการแสดง ระบำนาฏยบูชาทวารวดี

องค์ที่ 2 ตำนานแว่วเสียงมโหรีปีพาทย์ ตำนานเมืองลับแล

ตำนานเมืองดงละคร โดยตำนานดังกล่าวมีเรื่องเล่าแบ่งออกเป็น 3 ตำนาน ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องราวและตำนานดงละครจากเอกสารและการสนทนากลุ่มของคนในชุมชนดงละคร เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นตำนานที่คนในชุมชนมีความเห็นว่าจะสอดคล้องมากที่สุดมานำเสนอในรูปแบบการแสดงละคร ประกอบด้วยตำนานของการได้ยินเสียงมโหรีปีพาทย์ที่แว่วมาจากในป่า จึงเป็นที่มาของ ชื่อ “ดงละคร” และตำนานเมืองลับที่เชื่อมโยงมาสู่วัดหนองทองทราย อันเป็นศาสนสถานสำคัญของเมืองดงละคร

องค์ที่ 3 วัฒนธรรมเก่าแก่สืบสานประเพณีท้องถิ่น

นำเสนอวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญของชาวดงละคร ได้แก่การแสดงกลองยาวและประเพณีแห่ข้าวพันก้อน

องค์ที่ 4 แหล่งความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในตำบลดงละคร ที่ประกอบได้ด้วยดอกบุนนาคที่เป็นดอกไม้ประจำตำบลดงละคร ในอดีตที่ตำบลดงละครจะมีดอกบุนนาคเป็นจำนวนมากและสรรพคุณของดอกบุนนาคก็มีประโยชน์มากมาย ผู้วิจัยได้นำสรรพคุณของดอกบุนนาคประพันธ์ผ่านบทร้องในการแสดง ชุดระบำลีลามภาบุนนาค และตำบลดงละครยังมีผลไม้ที่ขึ้นชื่อได้แก่ มะยงชิดมะปรางหวานที่ได้ชื่อว่าเป็นมะยงชิดที่อร่อยที่สุด ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ออกเป็น ระบำมะยงชิดมะปรางหวาน

7.2) องค์ประกอบในการแสดง

กำหนดองค์ประกอบของการแสดงประกอบ แสง สี เสียง ชุด เมืองโบราณทวารวดี เรื่อง เล่า วิถีชนดงละคร ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการแสดงจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจกำหนดเป็นองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

องค์ที่ 1 แหล่งวัฒนธรรม เมืองโบราณทวารวดี

1) กลวิธีการแสดงและทำรำ การแสดงองค์ที่ 1 มีกลวิธีการแสดงและทำรำ ดังนี้

1.1) การแสดงท่าทางตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยสมมติสถานการณ์จำลองเป็นการดำรงชีวิตตามวิถีชาวบ้าน มีการทำท่าทางการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า และมีเด็ก ๆ วิ่งเล่น และแสดงท่าทางการละเล่นของเด็ก

1.2) การแสดงขบวนแห่ ของนักแสดง ที่สมมติตัวละครเป็นนางในมารำถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ บริเวณศาสนพิธีแห่งนี้ (เมืองโบราณดงละคร)

1.3) การแสดงชุด ระบำ นาฏยบุชาทวารวดี ประกอบด้วยนักแสดงจำนวน 12 คน แสดงบทบาทสมมติเป็นนางละครหรือนางในมารำถวายสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ บริเวณศาสนพิธีแห่งนี้ (เมืองโบราณดงละคร)

2) เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายของนักแสดงในองค์ที่ 1 นี้ ประกอบด้วย

2.1 ชาวบ้าน ประกอบด้วย นักแสดงที่เป็นชาวบ้านหญิงแต่งกายด้วยผ้าโจงกระเบน และหม่มผ้าแถบ การแต่งกายนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากการแสดงของชุมชนซึ่งสามารถใส่ชุดที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น แต่ให้ใกล้เคียงกับเครื่องแต่งกายที่ออกแบบไว้ให้มากที่สุด

2.2 นักแสดงชุดนาฏยบุชาทวารวดี การแต่งกายชุดนาฏยบุชาทวารวดี เป็นเครื่องแต่งกายที่สร้างสรรค์ขึ้นจากแนวความคิดทางประวัติศาสตร์เมืองดงละครที่เกิดขึ้นสมัยทวารวดี

3) นักแสดง นักแสดงในองค์ที่ 1 นี้ ประกอบด้วย

- นักแสดงที่เป็นชาวบ้าน ไม่จำกัดจำนวน เนื่องจากการแสดงชุดนี้ เป็นการแสดงที่เน้นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับการแสดงในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านชุมชนดงละคร เข้าร่วมการแสดงเป็นหญิง จำนวน 6 คน และใช้นักแสดงเด็กชายที่ร่วมแสดงในการแสดงระบำมะยมชิตมะปรางหวานเข้าร่วมแสดงจำนวน 6 คน รวมเป็น 12 คน

- นักแสดงระบำนาฏยบุชาทวารวดี เป็นเยาวชนกลุ่มสืบสานตำบลดงละคร เพศหญิงจำนวน 12 คน

4) เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง

เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดงในองค์ที่ 1 นี้ เป็นการใช้เสียงบันทึกประกอบการแสดง ประกอบด้วยทำนองเพลงดนตรีร่วมสมัย มีการสอดแทรกเสียงพิเศษ (Sound Effect) และเพลงระบำนาฏยบุชาทวารวดี ซึ่งประพันธ์ขึ้นมาใหม่ โดย อาจารย์ กฤษฎา นุ่มเจริญ อาจารย์สาขาปี่พาทย์วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ โดยได้รับแนวคิดจากทำนองเพลงไทยสำเนียงมอญเพื่อให้สอดคล้องกับสมัยทวารวดี โดยการประพันธ์เพลง แบ่งออกเป็น 4 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 เพลงร่วมมอญ

ช่วงที่ 2 เพลงนาฏยบุชาทวารวดี 2 ชั้น

ช่วงที่ 3 เพลงนาฏยบูชาทวารวดีชั้นเดียว

ช่วงที่ 4 เพลงร่ำมอญ

ดนตรีประกอบการแสดง ในการแสดงชุดนี้ คือ วงปี่พาทย์ ซึ่งประกอบไปด้วย ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก กลอง ตะโพน เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และได้เพิ่ม ตะโพนมอญ เปิงมาง และปี่มอญ บทร้องประกอบการแสดง ระบำนาฏยบูชาทวารวดี เป็นระบำที่ไม่มีบทร้อง

5) อุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง

อุปกรณ์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย เครื่องมือเครื่องใช้ที่หาได้ง่ายสำหรับนำเข้ามาฉาก เช่น ตะกร้า ชะลอม ตะกร้อ เป็นต้น ส่วนฉากที่ใช้ประกอบการแสดง เป็นฉากคือโบราณสถานเมืองโบราณดงละคร

องค์ที่ 2 ดำเนินแนวเสียงมโหรีปี่พาทย์ ดำเนินเมืองลับแล

1) กลวิธีการแสดงและทำรำ การแสดงองค์ที่ 2 มีกลวิธีการแสดงและทำรำ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.1) กลวิธีการแสดงแบบการแสดงละครเวทีและใช้ท่าทางการแสดงเป็นท่าทางธรรมชาติ โดยตัวละครจะใช้ท่าทางตามธรรมชาติ ซึ่งมีตัวละครหลัก คือ ตัวละครที่มีบทบาทและความสำคัญในองค์นี้ๆ ซึ่งในการแสดงครั้งนี้ มีตัวละครหลักจำนวน 2 ตัวละคร คือ นายพรานและหญิงสาวที่เป็นภรรยาในองค์ที่ 2 เรื่อง ดำเนินเมืองลับแล

1.2) การแสดงท่าทางของสัตว์ ซึ่งเป็นตัวละครประกอบในการแสดง คือ ตัวละครที่ช่วยส่งเสริมให้การแสดงสมจริงได้แก่ ตัวละครที่ สิงสาราสัตว์

2) เครื่องแต่งกาย

นายพราน สวมเสื้อ ผ้าโจงกระเบน มีผ้าคาดเอว หญิงสาวภรรยา นายพราน สวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้าซิ่น ผ้าคลุมมวย สวมเครื่องประดับ (เครื่องแต่งกายของหญิงสาวภรรยา นายพราน เป็นเครื่องแต่งกายที่หาได้ง่าย ที่มีอยู่แล้ว สามารถนำมาใช้ในการแสดงได้) และตัวประกอบ ที่เป็นสิงสาราสัตว์ จะแต่งกายเป็นสัตว์ชนิดต่างๆ ซึ่งในการแสดงครั้งนี้ ได้นำเครื่องแต่งกายที่มีอยู่เดิมแล้วมาใช้ในการแสดง

3) นักแสดง

นายพราน เป็นชาย รูปร่างกำยำ อายุประมาณ 25 ปี ขึ้นไปมีความสามารถในการแสดงและการร้องเพลง ภรรยา นายพราน เป็นหญิงสาว อายุไม่เกิน 20 ปี มีทักษะในการแสดง และตัวละครประกอบ คือ ตัวละครที่ช่วยส่งเสริมให้การแสดงสมจริง ได้แก่ ตัวละครที่เป็นสัตว์ต่างๆ

4) เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง

เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง ประกอบไปด้วย ขับเสภาบทอาชยาน เพลงร่วมสมัย ประกอบการร้องตามทำนองของตัวละคร เพลงร่วมสมัยที่นำมาตัวต่อเป็นทำนองเพลงประกอบการแสดง (background Music)

5) อุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง

อุปกรณ์ในการแสดงขององค์ที่ 2 นี้ ประกอบด้วย ตุ๊กตาห่อผ้าเป็นเด็กทารกและห่อผ้าสำหรับเป็นห่อทองจำนวน 2 ห่อ ส่วนฉากประกอบการแสดงนั้น แสดงภาพฉายผ่านจอโปรเจกเตอร์เป็นภาพป่า

องค์ที่ 3 วัฒนธรรมเก่าแก่สืบสานประเพณีท้องถิ่น

1) กลวิธีการแสดงและทำรำ

การแสดงองค์ที่ 3 มีกลวิธีการแสดงและทำรำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การแห่กลองยาวในขบวนแห่ข้าวพันก้อนและการแสดงละครโดยใช้ท่าทางธรรมชาติ แสดงการจัดพิธีกรรมในพิธีแห่ข้าวพันก้อน

2) เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายในการแสดงองค์นี้ ผู้แสดงจะสวมใส่เสื้อแขนกระบอกสีขาว ห่มสไบทับและนุ่งผ้าซิ่นยาวกรอมเท้า ซึ่งเป็นลักษณะการแต่งกายของชาวลาวเวียง ตามที่มาของประเพณีแห่ข้าวพันก้อน ซึ่งชาวลาวเวียงในตำบลดงละครเป็นผู้นำเข้ามา

3) นักแสดง เป็นชาวบ้านดงละคร ประกอบด้วย เด็ก วัยรุ่น และผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นชาวบ้านชุมชนดงละคร

4) เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ

4.1) เป็นการแสดงกลองยาว ใช้เครื่องดนตรีเป็นวงกลองยาวประกอบการแสดง

4.2) ทำนองเพลงร่วมสมัยเพลง เต๋ยโง้ง ประกอบการแสดง (background Music) ระหว่างการจัดสถานที่ในประเพณีแห่ข้าวพันก้อน

5) อุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง ประกอบด้วย พานใส่ข้าวสำหรับขบวนแห่ ดอกไม้ รูป เทียน โต๊ะตั้งเครื่องบวช

องค์ที่ 4 แหล่งความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ

1) กลวิธีการแสดงและทำรำ การแสดงองค์ที่ 4 มีกลวิธีการแสดงและทำรำ ดังนี้

1.1) การแสดงจินตลีลาประกอบการบรรยาย 2 ช่วง คือ บทบรรยายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของเมืองดงละคร

1.2) การแสดงระบำลีลาผกาบุษราคัม เป็นการแสดงประเพณีระบำประกอบบทร้องเกี่ยวกับสรรพคุณของดอกบุษราคัม เป็นการประดิษฐ์ท่ารำตามเนื้อร้อง ด้วยพื้นฐานการใช้ทำนานาฏยศัพท์และภาษาทำนานาฏศิลป์

1.3) การแสดงระบำมะยงชิดมะปรางหวาน เป็นลักษณะเป็นการแสดงพื้นเมืองมีท่าทางการแสดงที่ไม่เน้นความประณีตอย่างนาฏศิลป์ไทย การแสดงท่ารำเป็นท่าทางขั้นตอนและวิธีการปลุกมะยงชิดมะปรางหวานตั้งแต่ขั้นตอนปลุกจนถึงขั้นสอยผลมะยงชิดมะปรางหวาน

2) เครื่องแต่งกาย

2.1) นักแสดงจินตลีลาประกอบการบรรยายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของดอกบุนนาค ผู้แสดงจะแต่งกายด้วยผ้าพันอกสีทองและสวมกระโปรงสีขาวยาวกรอมเท้า เหล้าผมมวยทัดดอกบุนนาค

2.2) นักแสดงจินตลีลาประกอบการบรรยายเกี่ยวกับมะยมขิดมะปรางหวาน ผู้แสดงจะแต่งกายด้วยเสื้อแขนกระบอกสามส่วน ห่มสไบ นุ่งโจงกระเบน เหล้าผมมวยทัดดอกไม้

2.3) นักแสดงระบำลีลาผกาบุนนาค แต่งกายด้วยเสื้อทรงแขนหมูแฮม (เสื้อสมัย ร. 5) มีผ้าบาดป่าจากด้านซ้าย นุ่งโจงกระเบน สวมถุงน่องสีขาว และสวมเครื่องประดับ ได้แก่ สร้อยทอง สร้อยมุก ต่างหู และเข็มขัดมุก

2.4) นักแสดงระบำมะยมขิด มะปรางหวาน

ชาย – แต่งกายด้วยเสื้อแขนกุด สีเหลืองทอง โจงกระเบนสีเขียว มีผ้าคาดเอว

หญิง – แต่งกายด้วยเสื้อลูกไม้ สีเหลือง โจงกระเบนสีเหลืองทอง และสวมเครื่องประดับ

ได้แก่ สร้อยทอง ต่างหู และเข็มขัด

3) นักแสดง

3.1) นักแสดงจินตลีลา เป็นผู้มีความสามารถด้านการแสดงจินตลีลาประกอบเพลง

3.2) นักแสดงระบำลีลาผกาบุนนาคและระบำมะยมขิดมะปรางหวาน เป็นนักแสดงเยาวชน กลุ่มสืบสานศิลปวัฒนธรรมตำบลดงละคร

4) เพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง

เพลงประกอบการแสดง ระบำลีลาผกาบุนนาค เป็นเพลงไทยเดิมที่มีอยู่แล้วมาประกอบขึ้นเป็นเพลงใหม่ โดยอาจารย์กฤษฎา นุ่มเจริญ อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นผู้บรรจเพลง บางออกเป็น 4 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 เพลงรัวฉิ่ง ช่วงที่ 2 อ่านทำนองเสนาะและร้องเพลงเชื้อ 2 ชั้น ช่วงที่ 3 เพลงต้นวรเชษฐ์และช่วงที่ 4 เพลงเร็ว ดนตรีประกอบการแสดง ในการแสดงชุดนี้ คือ วงปี่พาทย์ ซึ่งประกอบไปด้วย ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก กลอง ตะโพน เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ บทร้องประกอบการแสดง ระบำลีลาผกาบุนนาค บรรยายถึงสรรพคุณของดอกบุนนาค

เพลงประกอบการแสดงระบำมะยมขิด มะปรางหวาน เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ โดยอาจารย์กฤษฎา นุ่มเจริญ อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ดนตรีประกอบการแสดง ดนตรีประกอบการแสดง ในการแสดงชุดนี้ คือ วงปี่พาทย์ ซึ่งประกอบไปด้วย ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก กลอง ตะโพน เครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ กรับ บทร้องประกอบการแสดง ระบำมะยมขิด มะปรางหวาน บรรยายคุณค่าของมะยมขิด มะปรางหวาน ในฐานะที่เป็นผลไม้สำคัญของตำบลดงละคร

5) อุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง คือ รมประดับดอกไม้หรือเป็นช่อดอกบนนาฬิกาได้ ส่วนระบำมะยงชิด มะปรางหวาน ผู้หญิงจะกระเดียดกระจาตมะยงชิดและผู้ชายจะถือตะกร้อสอยมะยงชิด

กระบวนการจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองปรางทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร”

กระบวนการจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองปรางทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร” มีกระบวนการในการจัดการ ดังนี้

ขั้นการเตรียมการจัดการแสดง ผู้วิจัยได้ประสานงานกับองค์การบริหารส่วนตำบลดงละคร และวัฒนธรรมจังหวัดนครนายกและทีมงานจัดการประชุม เรื่องการจัดเตรียมงานและสถานที่ในการจัดการแสดง ผู้วิจัยจัดประชุมทีมงานเพื่อแบ่งหน้าที่ในการดำเนินงานเป็นฝ่ายต่างๆ

ขั้นดำเนินการ คือ การดำเนินกิจกรรมต่างๆ หลังจากที่ได้วางแผนงานแล้ว โดยการหาข้อมูลพื้นฐานด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตำบลดงละคร โดยวิธีการจัดการสนทนากลุ่มย่อย เพื่อค้นหาและนำข้อมูลที่ได้ไปสร้างท่าบละคร การจัดสร้าง ซ้อมการแสดงทั้งการแสดงย่อยและการซ้อมใหญ่ โดยในขั้นดำเนินการนี้จะต้องมีการจัดประชุมเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง เพื่อรายงานอุปสรรคและปัญหาต่างๆ เพื่อจะได้ปรึกษาหาข้อแก้ไข

ขั้นการแสดงจริง ผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครนายก และองค์การบริหารส่วนตำบลดงละคร ได้ร่วมกับจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด เมืองปรางทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร ณ โบราณสถานหมายเลข 1 เมืองโบราณดงละคร

ขั้นการประเมินการสร้างสรรค์ การแสดงประกอบ แสง สี เสียง เมื่อทำการแสดงสู่ธารณะชน ณ เมืองโบราณดงละคร ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจระดับความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อการแสดงประกอบแสงสีเสียง ฯ จำนวน 200 คน พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ชมต่อการแสดงประกอบแสงสีเสียง ชุด เมืองปรางทวารวดี เรื่องเล่า วิถีชนดงละคร ในภาพรวม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D = 0.78) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเครื่องแต่งกาย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.21$, S.D 0.82) เป็นลำดับแรก รองลงมา ด้านท่ารำและการแสดง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D = 0.81) ด้านนักแสดง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D = 0.76) ด้านเพลง ดนตรีและบทร้องประกอบการแสดง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D = 0.76) ด้านอุปกรณ์และฉากประกอบการแสดง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D = 0.74) และ ด้านที่มาของการแสดง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D = 0.72) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงประกอบแสง สี เสียง ผู้วิจัยได้ประพันธ์บทการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุดนี้ จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและอัตลักษณ์ของเมืองโบราณดงละคร นำมาเรียบเรียงเป็นบทละครตามรูปแบบการจัดทำบทการแสดง แสง สี เสียง ซึ่งประกอบไปด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1. ลำดับการแสดง 2. ลักษณะนาฏการ 3. คำบรรยาย 4. เสียงประกอบ 5. แสง และ 6. วัสดุสี น้อยครบุรี, (2560 : 43) ที่พบว่ากระบวนการทำที่เป็นทำรามาตรฐานผสมผสานทำที่เลียนแบบจากภาพจำหลักจากอุทยานประวัติศาสตร์พนมรุ้ง กระบวนการจัดการการแสดงประกอบแสง สี เสียง ชุด “เมืองโบราณทวารวดี เรื่องเล่าวิถีชนดงละคร” มีกระบวนการในการจัดการตามขั้นตอนตั้งแต่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการแสดง ขั้นตอนการขึ้นการแสดงจริง และขั้นตอนประเมินการสร้างสรรค์การแสดงประกอบ แสง สี ตามขั้นตอนในการผลิตการแสดง ที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนาระยะหนึ่งจึงจะสามารถสังเคราะห์ องค์ประกอบต่างๆ เข้าเป็นหนึ่งเดียว การผลิตการแสดงแบ่งระยะการผลิตออกเป็นตอน คือ ระยะเตรียมการ ระยะดำเนินการ ระยะการแสดงจริง และระยะประเมินผล (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547 : 274-277) แต่ทุกขั้นตอนของการจัดการแสดงประกอบแสง สี เสียงนี้ เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการตัดสินใจ ซึ่งเน้นพื้นฐานความจริงของข้อมูล ความพึงพอใจของนักแสดงและผู้ชมมากกว่าความสุนทรีย์ทางด้านศิลปะเพียงอย่างเดียว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 เมืองโบราณดงละคร เป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ ประกอบไปด้วยประวัติศาสตร์ และ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ หากนำมาสังเคราะห์และจัดเรียงเป็นเรื่องราวใหม่ ก็จะสามารถนำมาสู่การสร้างสรรค์การแสดงประกอบแสง สี เสียง ได้อีกหลากหลาย

1.2 การสร้างสรรค์ผลงานทางด้านนาฏศิลป์ โดยเฉพาะสิ่งที่เป็นข้อมูลสำคัญทางประวัติศาสตร์ของพื้นที่ จะต้องดำเนินการด้วยความระมัดระวัง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นสิ่งที่ควรนำมาใช้ประกอบการดำเนินงาน เพื่อให้ให้เกิดความผิดพลาดของข้อมูลอันจะกระทบต่อความรู้สึกของคนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ประเทศไทยยังมีพื้นที่ที่เป็นแหล่งประวัติศาสตร์สำคัญ ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งคนไทยมีภูมิปัญญาที่น่าสนใจ การทำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์และนำเสนอรูปแบบของการแสดงจะทำให้เกิดผลดีในด้านการประชาสัมพันธ์พื้นที่ สามารถจะมาบูรณาการกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยววิถีวิถี ได้ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- วิลาสินี น้อยครบุรี. (2560). *การจัดการแสดง แสง เสียง ชุด “พนมรุ้งมหาเทวาลัย”*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2547). *หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์